

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده‌ی روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی آموزشی

عنوان پایان نامه:

فرا تحلیل پژوهش های انجام شده در حیطه‌ی آموزش ضمن خدمت کارکنان آموزش

و پرورش از سال ۷۵-۸۹

استاد راهنما:

دکتر عباس عباس پور

استاد مشاور:

دکتر علی دل‌اور

استاد داور:

دکتر نور علی فرخی

پژوهشگر

معصومه خزایی

زمستان ۱۳۹۰

تقدیر و شکر

از قول قیصر می نویسم:

تو را سپاس خدای مهربانی ها ... تویی که

"مادر تمام عمر تو را در نمی یابیم

اما تو، نگمان همه را در می یابی"

قدر می نهم زحمات بی دریغ استاد گرانمایه، جناب آقای دکتر عباس پور را که راهنمایی این پژوهش را بر عهده داشتند، استادی که همیشه برای من اسوه حلم و علم و اخلاق هستند. از استاد بزرگوار جناب آقای دکتر دلاور که به عنوان مشاور، مرازر، نمودهای ارزنده خود محروم نساختند، کمال شکر را دارم.

پس چنانچه بانهایت ادب شکر می نمایم از جناب آقای دکتر فرخی که زحمت داوری پایان نامه را بر عهده گرفتند.

تقدیم بہ:

مادری کہ:

عنوان عاشقانہ ترین شعر خداست

و پدری کہ:

می بخشد بی دریغ و دوست می دارد بی چشمداشت...

چکیده

این پژوهش به منظور بررسی پژوهش‌های انجام شده در حیطه‌ی آموزش ضمن خدمت کارکنان آموزش و پرورش بین سال‌های ۷۵-۸۹، با استفاده از روش فراتحلیل انجام پذیرفت. پس از بررسی‌های اولیه از میان پایان‌نامه‌ها، در نهایت ۵ مطالعه که با موضوع پژوهش مرتبط بود و اطلاعات لازم برای انجام فراتحلیل را دارا بود، به عنوان نمونه نهایی انتخاب گردید. برای پاسخگویی به سؤال‌های پژوهشی بررسی آمار استنباطی و آمار توصیفی از دو نرم افزار *CMA۲* و *SPSS* به بررسی فراوانی درصدی پرداخته شد و سپس اندازه اثر برای هر مطالعه، اندازه اثر کلی و تفکیکی محاسبه شد. برای به دست آوردن اندازه اثر از فرمول *g* هگنز و برای بررسی معناداری اندازه اثر پژوهش‌های ترکیب شده از آزمون فیشراستفاده شد و مقایسه اندازه اثرهای تحقیقات با ویژگی‌های مختلف با آزمون کروسکال والیس صورت پذیرفت. جهت بررسی سوگیری انتشار از آزمون رگرسیون ایگرو و دو نمودار هم ارز فائل استفاده شد که نتایج نشان دهنده‌ی عدم سوگیری انتشار بود. اندازه اثر کلی برای تمام مطالعات در مدل ثابت و تصادفی از نظر آماری معنادار بوده است. از بررسی فرضیه‌ها این نتیجه به دست آمد که روش نمونه‌گیری و سال انتشار این مطالعات در نتایجی که آن‌ها ارائه داده اند تاثیر دارد، اما روش تحقیق این مطالعات در نتایجی که آن‌ها ارائه داده اند تاثیر ندارد. در نهایت می‌توان نتیجه گرفت اندازه اثر پژوهش‌های انجام شده در حوزه آموزش‌های ضمن خدمت معنادار شده است.

کلمات کلیدی: فراتحلیل، آموزش ضمن خدمت، اندازه اثر کلی، اندازه اثر تفکیکی، سوگیری انتشار

فهرست مطالب

فصل اول : کلیات پژوهش

۱۳	مقدمه .....
۱۶	بیان مسئله .....
۱۹	اهمیت و ضرورت پژوهش .....
	اهداف پژوهش
۲۰	هدف اصلی پژوهش .....
۲۰	اهداف فرعی پژوهش .....
۲۱	سؤال های پژوهشی .....
۲۱	فرضیه های پژوهش .....
	تعریف مفاهیم پژوهش
۲۲	الف):تعریف نظری .....
۲۳	ب):تعریف عملیاتی .....

فصل دوم: مبانی نظری و تجربی پژوهش

۲۵	مقدمه .....
	مبانی نظری پژوهش
	بخش اول : آموزش
	مبانی مفهوم شناسی آموزش
۲۸	مفهوم آموزش .....
۲۹	انواع آموزش .....

۳۰	آموزش ضمن خدمت
۳۳	تاریخچه آموزش ضمن خدمت
۳۴	تاریخچه آموزش ضمن خدمت کارکنان در ایران
۳۵	تاریخچه ی آموزش ضمن خدمت در آموزش و پرورش
۳۸	تقسیم بندی یونسکو از آموزش ضمن خدمت
۳۸	اهداف آموزش ضمن خدمت
۴۲	ضرورت و اهمیت آموزش ضمن خدمت
۴۵	اصول آموزش ضمن خدمت
۴۶	نظام های آموزش ضمن خدمت کارکنان
۴۶	نظام آموزش ضمن خدمت ملی
۴۷	نظام آموزش ضمن خدمت محلی (منطقه ای)
۴۷	نظام آموزش ضمن خدمت مؤسسه ای (مدرسه-محور)
	نظریه های آموزش ضمن خدمت
۴۸	نظریه سرمایه ی انسانی
۴۹	نظریه سازمان ها و سرمایه گذاری نیروی انسانی
۵۰	الگوهای آموزش ضمن خدمت
۵۰	مدل طراحی نظام مند آموزش
۵۲	مدل اسلومن
۵۲	مدل آموزش مبتنی بر عملکرد
۵۳	مدل توسعه و تکوین نظام آموزش
۵۴	الگوهای انواع جدید آموزش ضمن خدمت معلمان
۵۵	فرآیند آموزش ضمن خدمت
	بخش دوم: مبانی نظری فرا تحلیل
۵۶	مفهوم فرا تحلیل
۵۷	رویکردهای مختلف به تحقیق فراتحلیلی
۵۷	رای شماری

۵۸.....	فرا تحلیل کلاسیک یا گلاسی.....
۵۹	روش فراتحلیلی اثر مطالعه.....
۵۹.....	آزمون های همگونی.....
۶۰.....	فرا تحلیل روانسنجی.....
۶۰.....	اندازه اثر.....
۶۱.....	انواع شاخص های اندازه اثر.....
	مدل های فراتحلیل
۶۲	مدل اثرهای ثابت.....
۶۲	مدل اثرهای تصادفی.....
۶۳.....	اجرای فراتحلیل.....
۶۴.....	مراحل یک پژوهش فراتحلیل.....
۶۵.....	ویژگی های فراتحلیل.....
۶۶.....	محدودیت های فراتحلیل.....
	مطالعه پژوهش های تجربی گذشته
۶۷.....	پژوهش های داخلی.....
۶۹.....	پژوهش های خارجی.....
۷۵.....	چارچوب نظری و مدل تحقیق.....

فصل سوم : روش پژوهش

۷۷.....	مقدمه.....
۷۷.....	روش تحقیق.....
۷۷.....	جامعه آماری.....
۷۸.....	نمونه آماری.....
۷۸.....	روش و ابزار جمع آوری اطلاعات.....
۷۹.....	روش آماری.....

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۸۱.....	مقدمه
۸۱.....	آمار توصیفی
۱۰۰.....	آمار استنباطی

فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری

۱۰۳.....	مقدمه
	خلاصه یافته های تحقیق و بحث در مورد آنها
۱۰۶.....	خلاصه یافته های حاصل از فرضیه ۱ و بحث در مورد آن.....
۱۰۶.....	خلاصه یافته های حاصل از فرضیه ۲ و بحث در مورد آن.....
۱۰۷.....	خلاصه یافته های حاصل از فرضیه ۳ و بحث در مورد آن.....
۱۰۸.....	نتیجه گیری کلی
	محدودیت های پژوهش
۱۰۹.....	محدودیت های علمی.....
۱۱۰.....	محدودیت های عملی.....
	پیشنهاد های پژوهش
۱۱۰.....	پیشنهاد های مبتنی بر یافته های پژوهش.....
۱۱۱.....	پیشنهاد های برای پژوهش های آتی.....
	فهرست منابع
	پیوست ها

فهرست جداول

- جدول ۴-۱ توزیع فراوانی پایان نامه ها بر حسب سال انتشار..... ۸۱
- جدول ۴-۲، توزیع فراوانی پایان نامه ها بر حسب روش تحقیق..... ۸۲
- جدول ۴-۳، توزیع فراوانی پایان نامه ها بر حسب روش نمونه گیری..... ۸۲
- جدول ۴-۴، توزیع فراوانی پایان نامه ها بر حسب محل جمع آوری پایان نامه ها..... ۸۳
- جدول ۴-۵، توزیع فراوانی پایان نامه ها بر حسب جنسیت نمونه..... ۸۳
- جدول ۴-۶، جدول آزمون سوگیری انتشار..... ۸۴
- جدول ۴-۷، جدول توصیفی اندازه اثر کلی..... ۸۷
- جدول ۴-۸، آزمون معناداری اندازه اثر کلی..... ۸۷
- جدول ۴-۹، جدول توصیفی اندازه اثر سال های ۱۳۷۵-۱۳۷۹..... ۸۸
- جدول ۴-۱۰، آزمون آماری اندازه اثر سال های ۱۳۷۵-۱۳۷۹..... ۸۸
- جدول ۴-۱۱، جدول توصیفی اندازه اثر سال های ۱۳۸۰-۱۳۸۴..... ۸۸
- جدول ۴-۱۲، آزمون معناداری اندازه اثر سال های ۱۳۸۰-۱۳۸۴..... ۸۹
- جدول ۴-۱۳، جدول توصیفی اندازه اثر سال های ۱۳۸۵-۱۳۸۹..... ۸۹
- جدول ۴-۱۴، آزمون اندازه اثر سال های ۱۳۸۵-۱۳۸۹..... ۸۹
- جدول ۴-۱۵، جدول توصیفی اندازه اثر به تفکیک روش نمونه گیری تصادفی..... ۹۰
- جدول ۴-۱۶، آزمون معناداری اندازه اثر روش نمونه گیری تصادفی..... ۹۰
- جدول ۴-۱۷، جدول توصیفی اندازه اثر نمونه گیری خوشه ای..... ۹۱
- جدول ۴-۱۸، آزمون معناداری اندازه اثر نمونه گیری خوشه ای..... ۹۱
- جدول ۴-۱۹، جدول توصیفی اندازه اثر نمونه گیری سرشماری..... ۹۱
- جدول ۴-۲۰، آزمون معناداری اندازه اثر نمونه گیری به روش سرشماری..... ۹۲
- جدول ۴-۲۱، جدول توصیفی اندازه اثر روش آزمایشی..... ۹۲

- جدول ۴-۲۲، آزمون معناداری اندازه اثر روش آزمایشی..... ۹۲
- جدول ۴-۲۳، جدول توصیفی اندازه اثر روش پس رویدادی..... ۹۳
- جدول ۴-۲۴، آزمون معناداری اندازه اثر روش پس رویدادی..... ۹۳
- جدول ۴-۲۵، جدول توصیفی اندازه اثر روش پیمایشی..... ۹۳
- جدول ۴-۲۶، آزمون معناداری اندازه اثر روش پیمایشی..... ۹۴
- جدول ۴-۲۷، جدول توصیفی اندازه اثر پایان نامه های با جنسیت مونث..... ۹۴
- جدول ۴-۲۸، آزمون معناداری اندازه اثر پایان نامه های جنسیت مونث..... ۹۴
- جدول ۴-۲۹، جدول توصیفی اندازه اثر پایان نامه های با جنسیت مختلط..... ۹۵
- جدول ۴-۳۰، آزمون معناداری اندازه اثر پایان نامه های با جنسیت مختلط..... ۹۵
- جدول ۴-۳۱، جدول توصیفی اندازه اثر پایان نامه ها با آزمون آماری t مستقل..... ۹۶
- جدول ۴-۳۲، آزمون معناداری اندازه اثر پایان نامه ها با آزمون آماری t مستقل..... ۹۶
- جدول ۴-۳۳، جدول توصیفی اندازه اثر پایان نامه ها با آزمون آماری t همبسته..... ۹۶
- جدول ۴-۳۴، آزمون معناداری اندازه اثر پایان نامه ها با آزمون آماری t همبسته..... ۹۷
- جدول ۴-۳۵، جدول توصیفی اندازه اثر پایان نامه های کتابخانه ملی..... ۹۷
- جدول ۴-۳۶، آزمون معناداری پایان نامه های کتابخانه ملی..... ۹۷
- جدول ۴-۳۷، جدول توصیفی اندازه اثر پایان نامه های پژوهشگاه مطالعات..... ۹۸
- جدول ۴-۳۸، آزمون معناداری پایان نامه های پژوهشگاه مطالعات..... ۹۸
- جدول ۴-۳۹، اندازه اثر برای هر مطالعه..... ۹۹
- جدول ۴-۴۰، آزمون تفاوت معناداری بین پایان نامه ها بر اساس سال انجام تحقیق..... ۱۰۰
- جدول ۴-۴۱، آزمون تفاوت معناداری بین پایان نامه ها بر اساس روش نمونه گیری..... ۱۰۰
- جدول ۴-۴۲، آزمون تفاوت معناداری بین پایان نامه ها بر اساس روش تحقیق..... ۱۰۱

فهرست شکل ها

شکل ۱-۲ مدل اسلومن ۵۲

فهرست نمودارها

نمودار ۱-۴ نمودار کیفی شکل خطای استاندارد با انحراف استاندارد از میانگین ۸۵

نمودار ۲-۴ نمودار کیفی شکل اندازه اثر هر مطالعه با دقت اندازه اثر ۸۶

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

در تعریفی فراگیر از مدیریت فرآیند محقق سازی مؤثر و کارآمد اهداف سازمان به همراه و از طریق افراد است. مدیریت برای نیل به اهداف خود به هماهنگی چندین مؤلفه‌ی حیاتی نیاز دارد که در نگاه کلی می‌توان از این مؤلفه‌ها به مثابه کارکردهای مدیریت یاد کرد. برنامه ریزی، سازماندهی، هدایت و کنترل چهار کارکرد معمول مدیریت هستند. وقتی این چهار کارکرد به طرز هماهنگی بایکدیگر عمل کنند، می‌توان انتظار داشت که سازمان در جهت نیل به اهداف خود پیش می‌رود (عباس پور، ۱۳۸۷، ص ۷).

یکی از انواع مدیریت که در هر سازمانی وجود دارد، مدیریت منابع انسانی است که دریانی ساده می‌توان گفت این مدیریت "می‌کوشد تا قابلیت‌های مدیریت و نیروی کار انسانی را شناسایی کرده، پرورش داده، نگهداری کند و همچنین برانگیخته سازد"؛ و به بیانی علمی "مدیریت منابع انسانی را بر حسب فرآیندها و کارکردهای آن می‌توان فرآیند جذب و به کارگیری، پرورش و بهسازی، انگیزش و حفظ و نگهداری منابع انسانی به منظور نیل به اهداف سازمانی تعریف کرد" (همان منبع، ص ۱۰).

همان‌گونه که بیان شد فرآیند آموزش و پرورش و بهسازی نیروی انسانی یکی از مؤلفه‌های مدیریت منابع انسانی است، و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ چرا که افزایش کارایی سازمان هادگر و افزایش کارایی منابع انسانی است و افزایش کارایی منابع انسانی به آموزش و توسعه‌ی دانش و مهارت و ایجاد رفتارهای مطلوب برای کار کردن موفقیت آمیز بستگی دارد. لزوم آموزش‌های مداوم، هدف دار، برنامه ریزی شده و همگام با پیشرفت‌های علم و فن‌شناسی، باید به طور اساسی در مدیریت مورد توجه قرار گیرد (ابطحی، ۱۳۸۶، صص ۱۲۰-).

۱۲۱). رسالت نظام بهسازی منابع انسانی در هر مؤسسه به عنوان یک وظیفه ی خطیر مدیریت، برنامه ریزی و اجرای

این امر مهم است (میر سپاسی، ۱۳۶۸ ص ۳).

در میان آموزش های متنوعی که در سازمان های مختلف صورت می گیرد، می توان از آموزش های ضمن خدمت کارکنان سخن به میان آورد. لذا پژوهش حاضر به بررسی پژوهش هایی که در حوزه ی آموزش ضمن خدمت کارکنان آموزش و پرورش صورت گرفته اند، می پردازد، چرا که در بین عوامل مختلفی که در توسعه ی جامعه مطرح می شود، آموزش و پرورش در عصر حاضر به عنوان یکی از بزرگترین نهادهای رسمی کشور شناخته می شود و از مهمترین عوامل رشد به حساب می آید و از بزرگترین و پیچیده ترین ابداعات و دستاوردهای بشری محسوب می گردد، آموزش و پرورش سنگ زیربنای توسعه ی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی هر جامعه است و به عنوان عامل مؤثر در به فعلیت در آوردن امکانات بالقوه و ذاتی افراد، افزایش معلومات و ایجاد مهارت های لازم در افراد و انتقال اندوخته ها و تجارب گذشتگان از اهمیتی روز افزون برخوردار است. در گذشته ای نه چندان دور، سه منبع اصلی سرمایه یعنی، منابع طبیعی، زیرزمینی و کشاورزی در عرصه ی توسعه، با یکدیگر رقابت می کردند ولی امروزه نیروی انسانی کارآمد با تاکید بر دانش، مهارت و اندیشه های بلند، موجب تحول و پیشرفت می شود. با توجه به این که خاستگاه تربیت نیروی انسانی نظام تعلیم و تربیت است، بنابراین بیشترین تاثیر را بر پیشرفت جامعه دارد. در نتیجه عزم ملی برای ارتقای عملکرد نظام آموزش و پرورش ضروری است (موسوی، ۱۳۸۶).

امروزه سازمان ها، خصوصا سازمان آموزش و پرورش باید قادر باشند به تقاضا برای تغییر پاسخ دهند و در همان زمان باید پیشرفت های سریعی که در تکنولوژی و دانش اتفاق می افتد را به تعداد زیادی از کارمندان عرضه کنند. این تهدید دائم کهنگی دانش است، که کارآموزی و بازآموزی را، نه تنها برای رشد فردی، همچنین

برای رشد سازمانی لازم می‌کند (رید و کلینر^۱، ۱۹۹۶).

چنان که بیان شد آموزش ضمن خدمت یکی از انواع آموزش‌هایی است که در سازمان‌های مختلف برای رشد و توسعه منابع انسانی مورد توجه قرار می‌گیرد این آموزش، از دهه ۱۹۷۰ اهمیت پیدا کرد، و به عنوان متداولترین نوع آموزش در محیط کار مورد توجه گسترده قرار گرفت و از آن به بعد با توجه به ماهیت تغییر پذیری کار و پویایی نیروی کار، اهمیت بیشتری پیدا کرده است (تریسی^۲، ۱۹۷۱). این نوع آموزش به گفته‌ی فتیحی واجارگاه (۱۳۸۳، ص ۶) عبارت است از بهبود نظام دار و مداوم مستخدمین از نظر دانش، مهارت‌ها و رفتارهایی که به رفاه آنان و سازمان محل خدمتشان کمک می‌نماید.

از مزایای کاربرد و به کارگیری آموزش‌های ضمن خدمت اثر بخشی هزینه‌های آن است. اگر سازمانها به طور مرتب و مداوم کارکنان خود را حین کار آموزش دهند، اثر بخشی هزینه‌ها بیشتر می‌شود (واندر لینک^۳، ۲۰۰۶). آموزش‌های ضمن خدمت با ایجاد کار و آموزش، موانع انتقال دانش و مهارت را کاهش می‌دهند (جاکوب^۴، ۱۹۵۵). آموزش ضمن خدمت نه تنها برای رشد اقتصادی بلکه برای بقای پایداری سازمان‌ها در دنیای مدرن نیز اهمیت دارد (بومن^۵، ۱۹۸۷).

همان طور که گفته شد این پژوهش به بررسی پژوهش‌های انجام شده در حیطه آموزش ضمن خدمت کارکنان آموزش و پرورش می‌پردازد که به شیوه فراتحلیل انجام می‌پذیرد، لذا در اینجا تعریفی از فراتحلیل ارائه می‌گردد که عبارت است از به کارگیری روش‌های آماری خاص برای خلاصه کردن نتایج مطالعات مستقل برای یافتن دقیق‌ترین شکل ارتباط بین متغیرهای مورد بررسی. این روش‌های آماری کمک می‌کنند تا جمع

^۱ - Riad & Kleinir

^۲ - Tracy

^۳ - Vanderkalink

^۴ - Jacob

^۵ - Bownan

بندی اطلاعات مقالات مختلف و خلاصه کردن آنها به صورت عینی صورت پذیرند و نظارت شخصی تاثیر خاصی در این فرایند نداشته باشد (زاهدی و محمدی ۱۳۸۶).

می‌دانیم که پژوهش‌های متعددی در زمینه‌ی به‌کارگیری آموزش ضمن خدمت در سازمان آموزش و پرورش صورت گرفته است، و هر یک از این پژوهش‌ها نتایج متفاوتی را در پی داشته است و به صورت پراکنده وجود دارد، بالتبع تضاد میان نتایج موجب می‌شود که هیچ جواب قابل قبولی به دست نیاید تا راهنمای عمل سیاستگذاران باشد، همچنین موجب می‌شود که همواره تقاضایی بی‌پایان برای پژوهش مجدد وجود داشته باشد. این تضاد و پراکندگی باعث گشته است که مسئولین آموزش و پرورش به این تحقیقات توجهی ننمایند، بنابراین لازم است که این نتایج به صورت یکپارچه و منسجم بیان گردند تا در عمل و به طور گسترده تر مورد استفاده قرار گیرند.

بیان مسئله

"گسترش و توسعه علوم و فناوری در جهان امروز به خصوص در کشور های پیشرفته به طور نسبی کلیه‌ی فعالیتهای اجتماعی را تحت تاثیر قرار داده است. در این میان نقش نیروی انسانی متخصص در هدایت کلی سازمانها اهمیت خاصی دارد. با توجه به شرایط عصر حاضر که عصر رقابت صنعتی است، بدیهی است که کشور های برخوردار از نیروی انسانی متخصص و خبره در زمینه های گوناگون در وضعیت بهتری خواهد بود" (ابیلی، ۱۳۷۶).

در این میان آموزش و پرورش به عنوان یکی از نهاد های کلیدی جوامع به علت ارتباط دیالگتیک که با سایر نهاد ها دارد، نقش بسیار مهم و غیر قابل انکاری در رفع نیاز های ملی دارد. چیزی که نصر اصفهانی و عزیزی (۱۳۷۵) به آن معتقد بوده و با اشاره به این موضوع می گویند: "تربیت و آموزش انسانی در سازمانها از جمله آموزش و پرورش دارای اهمیت خاصی است. مددی ماهانی (۱۳۸۷) هم به نقل از "ویلیام جیمز" معتقد است که

کارکنان سازمان با ۲۰ تا ۳۰ درصد توانایشان کار می کنند و اگر آموزش ببینند و به طور شایسته برانگیخته شوند، ۸۰ تا ۹۰ درصد توانایشان را بروز می دهند. به طور کلی "تعلیم و تعلم لازم و ملزوم یکدیگرند و تا وقتی که در یک نظام آموزشی تدریس و تحصیل با مطالعه و تحقیق و بحث و فحص همراه نباشد، انتظار رشد و شوفایی بیهوده است (کریمی؛ ۱۳۷۴).

در این رابطه می توان گفت که "آموزش ضمن خدمت کارکنان نظام آموزش و پرورش نقش به سزایی در ارتقای کارآیی نظام دارد. دوره های آموزش ضمن خدمت معمولاً تقویت قابلیت های موجود کارکنان و تحصیل دانش و به علاوه پرورش مهارت ها و توانایی های مربوط به عملکرد آنها را شامل می شود" (بازرگان، ۱۳۷۶).

علاوه بر این ما شاهد پیشرفت روز افزون تکنولوژی و شتاب فزاینده ی علوم بشری هستیم که در نتیجه ی آن نیمه ی عمر اطلاعات به ۵ تا ۷ سال کاهش یافته است و هر ساعت صدها صفحه ی علمی جدید منتشر می شود؛ آگاهی و به کارگیری آنان لازمه ی توسعه ی اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی است و این در حالی است که اکثر کارکنان آموزش و پرورش دارای تحصیلات کمی در حد دیپلم و یا فوق دیپلم هستند. بازسازی آموزش و پرورش ایران در سایه ی علم و معرفت امکان پذیر است. در این بین توجه به آموزش ضمن خدمت امری منطقیه ای و محلی است که برد و وسعت جهانی دارد، زیرا ایجاد تحول در روشها و برنامه ریزی درسی و افزایش توان حرفه ای کارکنان به تبادل تجربه نیاز دارد که دستیابی به آن از طریق آموزش ضمن خدمت امکان پذیر است. و از طرفی بازساخت نظام آموزشی و انطباق کادر آموزشی و اداری با تغییرات حاصله از نوآوری های علمی و تکنولوژیک و به روز کردن اطلاعات و دانش ها به اجرای دوره های آموزش ضمن خدمت نیاز دارد (سعیدی، ۱۳۷۵).

بدیهی است با نظر به این ضرورت، می بایست پژوهش هایی که در زمینه آموزش ضمن خدمت صورت

گرفته است را مورد بررسی قرار داد، تا میزان تاثیر آن را در پر بار ساختن آموزش و غنی تر کردن نظام آموزشی مشخص سازند و یا حتی تاثیر مورد نظر را از نظر آماری بدون معنا قلمداد کنند و از طرف دیگر این پژوهش ها ممکن است از نظر کیفیت روش تحقیق، منابع و مستندات، نظریه های آزمون شده، جنسیت نمونه، ابزارها، روشهای نمونه گیری، محل جمع آوری پژوهش ها و روش های آماری به کار رفته با یکدیگر متفاوت باشند. لذا از روش پژوهشی استفاده شد تا این سردرگمی ها را بر طرف ساخته و منجر به یک نتیجه قابل تعمیم گردد و آن روش فراتحلیل است. همچنین به کمک این روش می توان تعیین کرد که آیا اندازه های اثر نتایج حاصل شده از پژوهش های مذکور بر اساس معیارهای عنوان شده (جنسیت نمونه، ابزار و محل جمع آوری و غیره) تفاوت معناداری با یکدیگر دارند یا نه. فراتحلیل در حوزه های مطالعاتی دنیای امروز جایگاه ویژه ای دارد. استفاده از برآیند یافته های پژوهش های مختلف جهت برنامه ریزی و اداره ی بخشی از جامعه و یا کل آن بهترین عواملی است که موجب اهمیت یافتن این دسته از مطالعات شده است. از طرف دیگر توسعه و انباشت دانش، رویارویی یافته ها برای دریافت پایایی و آزمون تطبیق پذیری آنها در حوزه واقعیت جهت بررسی روایی این پژوهش ها از جمله عوامل دیگری است که موجب توسعه و تکمیل دانش شده است (بیات؟). از طرف دیگر مطالعه روش شناختی این پروژه ها نقاط قوت و ضعف کارهای پژوهشی در کشور را به ما نشان می دهد، تا از یک سو با تحلیل روش شناسانه در بهینه سازی کارهای پژوهشی تلاش کنیم و از سوی دیگر بتوانیم با فراتحلیل یافته ها به برنامه ریزان در سازمانهای اجرایی کشور یاری رسانیم (همان منبع). لذا از آنجا که بدون شک آینده هر جامعه به کیفیت آموزش و پرورش آن جامعه بستگی دارد، به منظور دستیابی به اطلاعات دقیق درمورد برنامه های آموزش کارا و موثر که خود پایه و اساس تصمیم گیری برای سیاستگذاران است، این پژوهش مبتنی بر فراتحلیل حوزه آموزش ضمن خدمت کارکنان آموزش و پرورش صورت می گیرد. برپایه ی نکات یادشده مساله ی اصلی این

تحقیق این است که مشخص کند در مطالعاتی که تا کنون در زمینه ی آموزش ضمن خدمت کارکنان آموزش و پرورش صورت گرفته است، چه روش های آماری، چه روش های تحقیقی و ابزارهایی استفاده شده است؟ مقدار اندازه ی اثر با توجه به نوع ابزار به کاررفته، محل جمع آوری داده ها و...چه قدر است؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

تحقیقات روان شناسی، علوم تربیتی و دیگر علوم رفتاری گاهی به نتایج متناقض می انجامد. زمانی که در پژوهش های مختلف، پژوهشگران نمونه های متفاوتی را مورد بررسی قرار می دهند، بدون شک بین نمونه های آن ها تفاوت های فراوانی قابل مشاهده است. با توجه به تعدد و تنوع هدف، موضوع و جامعه پژوهشی، طرح تحقیق و عوامل متعدد دیگر، یافته های برخی از پژوهش ها در علوم انسانی و اجتماعی فاقد ثبات و پایایی هستند. تنها ده مطالعه و پژوهش می تواند کفایت تحلیل یک موضوع پژوهشی را نشان دهد، اما گاهی اوقات ممکن است صدها پژوهش انجام شود ولی نتوان یک خلاصه ساده و یکدست از آنها تدوین کرد. به همین دلیل خلا ناشی از فقدان روش برای سازمان دهی، نمایش، پیوند دادن و سرانجام ادغام پژوهش های انجام شده کاملاً احساس می شود. هدف روش فراتحلیل معرفی شیوه تفکر در ترکیب پژوهش ها با استفاده از روش های آماری است. به عبارت دیگر فراتحلیل روشی است که به کمک آن می توان تفاوت های موجود در پژوهش های انجام شده را استنتاج کرد و در دستیابی به نتایج کلی و کاربردی از آن بهره جست (دلاور، ۱۳۸۸ص).

یکی از زیر مجموعه های نظام پژوهشی کشور، نظام پژوهش های پایان نامه ای است که محصولات این نظام تحت عنوان پایان نامه های کارشناسی ارشد و دکتری، بخشی از پژوهشی های انجام شده را تشکیل می دهد و انبوهی از پژوهش های مختلف را شامل می شود. و اینجاست که ضرورت بررسی کمی و کیفی پژوهش های انجام شده احساس می شود. پژوهش های حاضر را می توان از نظر اهمیت عناوین چهار چوب مفهومی، اعتبار